

Bjørnstjerne Bjørnson

De Nygifte

bokselskap.no
Oslo 2021

bokselskap.no, Oslo 2021

Bjørnstjerne Bjørnson: *De Nygifte*

Teksten er hentet fra Universitetet i Oslo/dokpro.uio.no. Dokpros tekst er basert på Samlede Digter-Verker, standardutg. i 9 bind, Kristiania, Gyldendal, 1919–20.

ISBN: 978-82-8319-594-1 (digital, bokselskap.no), 978-82-8319-595-8 (epub), 978-82-8319-596-5 (mobi)

Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

DE HANDLENDE:

AMTMANDEN.

FRUEN.

LAURA, *deres Datter.*

AXEL, *hendes Mand.*

MATHILDE, *hendes Veninde.*

FØRSTE AKT

Et rigt udstyret Værelse med Gulvtæppe, en Sofa tilhøjre og en tilvenstre, begge i Forgrunden. Et Bord i Midten med Lænestole om. Døren i Baggrunden fører til et Forværelse. Foran Sofaen tilvenstre et lidet Bord, hvorpaa Aviser.

Første Scene

Amtmanden (i Sofaen tilvenstre, læsende Aviser). **Axel** (i Sofaen tilhøjre med en Avis over sine Knæ, hvori han ikke læser). **Fruen** (syende ved Bordet). **Laura** træder netop ind). (Senere) **Mathilde**.

Laura.

Godmorgen, Mo'r! (kysser hende).

Fruen.

Godmorgen, min Kjere! Du har sovet godt?

Laura.

Godt. Godmorgen, Fa'r! (kysser ham).

Amtmanden.

Godmorgen, lille Ven, godmorgen! Glad og vel tilmode?

Laura.

Ja, meget vel (gaaer forbi Axel). Godmorgen, Axel! (Hun sætter sig ved Bordet, ligeoverfor sin Moder).

Axel.

Godmorgen.

Fruen.

Det gjør mig ondt, mit Barn, at jeg ikke kan tage med paa Bal idag. Men den lange Tour derhen, i saa koldt Foraarsvejr ...

Amtmanden (bestandig læsende).

Mo'r er ikke vel, hun har hostet inat.

Laura.

Har hun igjen hostet?

Amtmanden.

To Gange. (*Fruen hoster, Amtmanden ser op*). Kan Du høre! Mo'r maa ikke tage ud, ikke paa nogen Maade.

Laura.

Saa tager heller ikke jeg med.

Amtmanden.

Det er ogsaa det bedste; Vejret er saa raat. (*til Fruen*). Men du har intet Shavl om dig, min Pige; hvor er dit Shavl?

Laura.

Axel, hent Mo'rs Shavl; det hænger i Forstuen. (*Axel gaar*).

Fruen.

Her er ingen rigtig Vaar endnu. Det undrer mig, at her ikke er lagt i Kakkellovnen.

Laura (*til Axel, som breder Shavlet om Fruen*).

Axel, ring paa og lad os faa i Ovn.

(*Han gjør det og giver Tjeneren Besked*).

Fruen.

Dersom vi Alle blive borte fra Ballet, maa der gaa Bud. – Kanske du, Axel, besørger det?

Axel.

Gjerne; – men gaar det ogsaa an at blive borte fra dette Bal?

Laura.

Du hører jo, at Mo'r har hostet inat.

Axel.

Jeg hører det. Men Ballet er jo gjort af min eneste Ven paa disse Kanter forat hædre dig og mig; vi ere hele Festens Anledning, – og da at blive borte?

Laura.

Vi har jo ingen Glæde af at tage derhen, naar Mo'r ikke er med.

Axel.

Man maa ofte gjøre det, hvoraf man ingen Glæde har.

Laura.

Naar der er Tale om *Pligt*, ja. Men vor første Pligt er mod Mo'r, som umulig kan sidde hjemme alene, naar hun er syg.

Axel.

Jeg opfattede det ikke saa, at Mo'r var syg.

Amtmanden (*læsende*).

Hun har hostet to Gange inat. Hun hostede for et Øjeblik siden.

Fruen.

Axel mener, at det er ingen Sygdom, og deri har han jo Ret.

Amtmanden (*læsende*).

Hoste kan betyde meget slemt. (*kræmter*). Brystet, Lungen. (*kræmter igjen*). Jeg tror, at heller ikke jeg er rigtig vel.

Laura.

Lille Fa'r, du gaar for let klædt.

Fruen.

Du klæder dig, som om her var Sommer, og det er her jo slet ikke.

Amtmanden.

Nu brænder det strax i Kakkelovnen. (*kræmter atter*). Slet ikke rigtig.

Laura.

Axel! (*han kommer hen til hende*). Nu kunde du læse noget af Aviserne for os, indtil Frokosten blev færdig.

Axel.

Gjerne. Dog vilde jeg først høre, om vi virkelig ikke skulle tage paa Bal?

Laura.

Du kan jo gjøre det og bringe Undskyldning fra os Andre.

Fruen.

Det gaar ikke an. Husk, at nu ere I gifte.

Axel.

Men netop derfor synes mig, at heller ikke Laura kan være hjemme; hun maa jo nu tage mest Hensyn til, at hun er min Kone, og Ballet er jo for os to, der Intet fejler, ligesom et Bal overhovedet er for de Unge –

Fruen.

– Og ikke for de Gamle.

Laura.

Tak, Mo'r er begyndt at dandse igjen, siden jeg blev voxen. Jeg har aldrig været paa et Bal, som ikke Mo'r har ført op.

Fruen.

Men Axel mener, at jeg helst ikke burde have gjort det.

Amtmanden (*læsende*).

Mo'r dandser just nydelig.

Axel.

Det maa jo jeg vide, som saa ofte har havt den Ære at føre op med Mo'r. Men dennegang er

halvhundrede Mennesker komne sammen, og meget Bryderi, megen Bekostning og megen Glæde opbudt for vor Skyld alene. Det er ordenlig Synd at skuffe dem.

Amtmanden *(læsende).*

Vi kan jo gjøre et Bal for dem igjen.

Fruen.

Saa meget mere som vi skylder et.

Laura.

Ja, det er bedre; her er ogsaa mere Rum.

(En Pause).

Axel *(over Lauras Stol).*

Og din nye Balkjole, min første Gave til dig, – den skulde ikke friste dig? Blaat Flor med Sølvstjerner i? De skulle ikke gaa op for første Gang i Aften?

Laura *(smilende).*

Nej, – den Balaften, hvor Mo'r er borte, kunne Stjernerne ikke lyse.

Axel.

Vel, jeg skal sende Atterbud. *(gaar).*

Amtmanden *(læsende).*

Kanske det dog er bedre, at jeg skriver et Par Ord.

(Axel standser).

Fruen.

Ja, *du* gjør det bedst.

Mathilde *(træder ind fulgt af en Tjener, som aabner begge Døre).*

Frokosten er færdig.

Amtmanden (*idet han tager Fruens Arm*).

Behold Shavlet paa, min Bedste; det er koldt gjennem Forstuen. (*de gaa*).

Axel (*byder Laura Armen og gaar efter*).

Kunde jeg faa tale et Par Ord med dig, forinden vi gik ind? (*standser ved Døren*).

Laura.

Nu skulle vi jo spise.

Axel (*til Mathilde, som staar bag og venter*).

Vær saa god! (*hun gaar, Tjeneren følger*).

Anden Scene

Axel, Laura. Senere Mathilde.

Axel.

Du er ikke til at bevæge? – Tag med paa dette Bal!

Laura.

Ja, det kunde jeg tænke, at det var derom.

Axel.

For *min* Skyld!

Laura.

Men du saa selv? Mo'r og Fa'r ønsker det ikke.

Axel.

Jeg ønsker det.

Laura.

Naar Mo'r og Fa'r ikke vil?

Axel.

Du er altsaa først deres Datter, – og siden min Hustru?

Laura (*ler*).

Ja, det er da naturligt.

Axel.

Nei, det er ikke naturligt, thi for to Dage siden lovede du at forlade Fa'r og Mo'r og følge mig.

Laura (*ler*).

Paa Bal? Nej, det lovede jeg ikke.

Axel.

Hvorhen jeg vil.

Laura.

Men dette vil du ikke, søde Axel; – for det gaar slet ikke an.

Axel.

Jo, det gaar an, hvis *du* vil?

Laura.

Ja, men jeg vil ikke.

Axel.

Samme Dag hørte du ogsaa, at Manden er Konens Herre; du maa ville gaa fra dem, naar jeg vil; – derpaa gav du mig din Haand, lille Egensindige.

Laura.

Det var jo netop for bestandig at kunne *blive* hos Fa'r og Mo'r, at jeg gjorde det.

Axel.

Saa det var det. – Du vil altsaa ikke blive hos *mig*?

Laura.

Jo; – men ikke forlade *dem*.

Axel.

Aldrig?

Laura.

Aldrig? (*stille*). Jo, naar jeg engang maa.

Axel.

Naar maa du?

Laura.

Naar? – Naar Mo'r og Fa'r ... ikke er mere. Men hvorfor tænke paa det ...?

Axel.

Græd ikke, Kjere! Hør mig: Kunde du slet ikke følge mig, – før de forlader os?

Laura.

Nej, kan du tænke det?

Axel.

Ak, Laura, du elsker mig ikke.

Laura.

Hvorfor siger du saadant? Det er bare forat faa mig bedrøvet.

Axel.

Du ved ikke engang, hvad «elske» er.

Laura.

Ved ikke jeg? – Dette er ikke smukt af dig.

Axel.

Saa sig det da, du Kjere, forklar det!

Laura (*kysser ham*).

Nu skal du ikke mere tale om det; for saa ved du jo, at jeg faar røde Øjne, og saa vil Fa'r og Mo'r vide hvorfor, og saa kan jeg ikke sige det, – og saa bliver det lejt.

Axel.

Bedre lidt Graad nu – end megen senere.

Laura.

Hvad har jeg da gjort, siden jeg skal græde for det?

Axel.

Givet din Haand uden tillige at give dit Hjerte, givet dit Ja, men ikke din Vilje, givet dig selv uden at vide hvortil. Det, som nu skulde være mig til den største og reneste Glæde i mit Liv, begynder at blive til Sorg, og Fremtiden mørknes.

Laura.

Du Himmel, – og i alt dette er jeg Skyld?

Axel.

Nej, jeg er selv Skyld deri. Jeg har daaret mig med smigrende Haab, jeg har tænkt, det var saa let en Sag for min Kjerlighed at faa din vakt, men jeg kan ikke engang faa dig til at forstaa mig, hvert Middel er glippet. Saa maa jeg tage Mod til mig: jeg maa prøve det sidste.

Laura.

Hvilket? Det sidste?

Axel.

Ak, Laura, jeg elsker dig saa ubeskrivelig.

Laura.

Gjorde du det, saa gjorde du mig ikke ondt. Jeg gjør aldrig dig ondt.

Axel.

Saa vis mig bare denne ene Føjelighed, og jeg skal tro, den er Løfte om Mere: – gaa med paa Ballet!

Laura.

Det kan jeg jo ikke!

Axel.

Ak, saa tør heller ikke jeg opsætte!

Laura.

Du gør mig bange! Du ser saa vredt.

Axel.

Nej, nej; men saaledes kan det ikke længer gaa. Jeg holder det ikke ud!

Laura.

Er jeg da saa slem? Det har Ingen sagt om mig før.

Axel.

Græd ikke, lille dejlige Alf; du har ingen Skyld uden den, at du er saa vidunderlig sød, baade naar du ler og græder. Det aander op af din Stemning som af en Blomst; du maa flytte ind, hvor jeg bor, og lege, hvor jeg tænker, og le, hvor jeg længes. Hys, hys, ingen røde Øjne, lad Ingen se det, der kommer Mo'r ... nej, det er Mathilde.

Mathilde.

Kaffen bliver kold.

Axel.

Nu kommer vi ogsaa. Det vil sige: Laura. Jeg vilde faa Lov til at tale et Par Ord med Dem.

Mathilde.

Med mig?

Axel.

Hvis De tillader?

Mathilde.

Gjerne.

Laura.

Men du kommer dog ind til os?

Axel.

Strax, min Ven.

Laura.

Og er ikke mere vred paa mig?

Axel *(følger hende).*

Det har jeg aldrig været, – og det kan jeg aldrig blive!

Laura.

Gud ske Lov! *(springer ud).*

Tredie Scene

Axel. Mathilde.

Mathilde.

Hvad vil De mig?

Axel.

Frøken, kan De tie?

Mathilde.

Nej.

Axel.

De vil ikke?

Mathilde.

Nej.

Axel.

Ikke mere dele Fortrolighed med mig? (*tager hendes Haand*). Før delte vi ...

Mathilde (*tager Haanden tilbage og viger fremover*).

Ja, før.

Axel.

Hvorfor ikke længer? (*efter hende*). Hvad er forandret?

Mathilde.

De. – De er jo nu gift.

Axel.

Nej, det er jeg netop ikke.

Mathilde.

Saa.

Axel.

Det maa dog De, som ser saa skarpt, have mærket.

Mathilde.

Jeg tænkte, det var saadan, De vilde have det.

Axel.

De svarer mig saa taust. Har jeg forbrudt mig mod Dem?

Mathilde.

Hvorfor falder det Dem ind at spørge derom?

Axel.

Fordi De i den senere Tid undgaar mig. Husk, hvor god De engang var, ja, at jeg skylder Dem Alt. Det er jo gjennem Dem, at jeg har naaet til hende. Jeg maatte sætte Dem Stævnemøde for at faa hende med; jeg maatte byde Dem Armen forat kunne give hende den anden og tale med Dem forat faa hende til at høre. Den Lille troede, at hun gjorde Dem en Tjeneste –

Mathilde.

– Og saa var det mig, som gjorde hende en –

Axel.

– Uden at vide af det; – det var det Morsomme derved.

Mathilde.

Det er sandt, det var det Morsomme derved.

Axel.

Men man sagde snart, at vi To vare hemmelig forlovede, og at vi brugte Laura til Skalkeskjul; – saa maatte jeg jo for Deres Skyld gjøre en hurtig Ende derpaa.

Mathilde.

Ja, De overraskede Mange.

Axel.

Lige til Dem selv, tror jeg – ikke at tale om Forældrene og Laura. Men det Værste er, at jeg ogsaa overraskede min egen Lykke.

Mathilde.

Hvad mener De?

Axel.

Jeg vidste jo, at Laura kun var et Barn; men jeg tænkte, hun skulde nok voxe, naar Kjerligheden naaede hende. Men den naar hende ikke; thi Blomsten vil ikke aabne sig, og jeg faar ingen Varme i Luften. Men De kan faa det, De, i hvem hun har levet med alle sine første Længsler, De, som saa smukt forstaar at ofre Deres Glæder til Andre. De har jo ogsaa nogen Aarsag i, at dette, det Vigtigste i hendes Liv, kom noget uforberedt paa hende; derfor skylder De at tage hende ved Haanden disse første Skridt bort fra Forældrene og hen til mig, – led hendes Kjerlighed mod mig –

Mathilde.

Jeg? – *(Pause)*.

Axel.

Vil De ikke?

Mathilde.

Nej –

Axel.

Men hvorfor ikke? De elsker hende dog?

Mathilde.

Det gjør jeg; men dette –

Axel.

– Kan De gjøre! Thi De er rigere end vi Andre, har derfor ogsaa flere Veje til en Sjæl end vi. Undertiden naar vi taler om saadanne Ting, og De saa siger *Deres Mening*, maa jeg tænke paa Omkvædet i de gamle Kæmpeviser, der i to Linier har hele Visens Poesi.

Mathilde.

Ja, – jeg har hørt Dem smigre før.

Axel.

Jeg smigre? Netop det, jeg nu beder Dem om, viser jo mere end noget andet, hvor stor min –

Mathilde.

– Nok, nok, jeg gjør det ikke!

Axel.

Hvorfor ikke? Vær dog idetmindste aaben!

Mathilde.

Fordi, o, fordi – (*gaar*).

Axel.

Men hvad har gjort Dem saa uvenlig?

(*Mathilde standser, som vilde hun svare, men gaar hurtigt*).

Fjerde Scene

Axel.

Hvad gaar der dog af hende? Er der kommet noget ivejen med Laura? Noget i Huset? Dette ypperlige Hoved bryder sig ikke om Smaating. – Nu, det maa være, hvad det vil; thi jeg faar altsaa Andet at tænke paa. Naar den Ene ikke kan, den Anden ikke vil forstaa mig, og de Gamle hverken kunne eller ville, saa maa jeg handle paa egen Haand – og helst strax! Senere vil det se ud for Verden som et Brud; altsaa nu, før vi sætte Bo. Skal dette vare, gaa vi tilgrunde. At finde sig i det Unaturlige er som godvillig at lade sig slaa lam. Her binder Hensynenes fine Garn mig paa Hænder og Fødder. Jeg maa gaa den hele Route med kvart Damp; jeg maa liste mig med samme Varsomhed mellem deres Møbler og Blomster som mellem deres Vaner. Man kan snarere vælte hele dette Hus end faa en liden Ting forandret deri. Jeg kan ikke røre mig! Det bliver ogsaa tilsidst utaaleligt. At flytte den Sofa lidt længer ind til Væggen eller den Stol bort, er det da mod Naturen? Eller er det bestemt fra Evighed af, at det Bord skal staa der? *Kan det ikke flyttes? (flytter det).* Jo gu' kan det flyttes. Og Sofaen med! Hvorfor saa langt fremme (*skyder den bagover*), og hvorfor Stolene bestandig ivejen? Den skal staa der – og den der (*flytter*). Jeg vil have Plads for mine Ben, jeg tror tilforladelig, jeg har glemt at gaa; jeg har heller ikke paa et Aar hørt Lyden af mine egne Skridt, – eller af min egen Stemme; her hvisker og hoster man altid. Jeg har da vel min Stemme endnu? Brister, brister, alle Baand! Mit Fængsel vil jeg bryde, møde frem, med Staal i Haand, hvor Kamp –

Femte Scene

Amtmanden. Fruen. Laura. Mathilde (tyggende og drikkende). Axel. (Lang Pause).

Laura.

Men Axel?

Mathilde.

Hvad? Ganske alene?

Fruen.

Er du paa Bal?

Amtmanden.

Og besørger baade Dandsen og Musiken?

Axel.

Jeg morer mig.

Amtmanden.

Med vore Møbler?

Axel.

Jeg vilde blot se, om de kunde flyttes.

Fruen.

Om de kunde flyttes?

Laura.

Men hvorfor skriger du saa?

Axel.

Jeg vilde blot prøve, om jeg endnu havde min Stemme.

Laura.

Om du havde din Stemme?

Fruen.

Der ligger en stor Skov op til Huset, hvor du kan øve dig.

Amtmanden.

Og en Fos, – hvis det er en Demosthenes, du vil blive.

Laura.

Men Axel, er du bleven gal?

Axel.

Nej, men jeg tror, at jeg snart bliver det.

Fruen.

Er der da gaaet dig Noget imod?

Axel.

Ja, meget.

Fruen.

Hvad er det? En ubehagelig Tidende med Posten?

Axel.

Nej, ikke det; – men jeg er ulykkelig.

Fruen.

To Dage efter dit Bryllup?

Amtmanden.

Højst besynderlig Maade at vise det paa.

Axel.

Det kommer saadan over mig undertiden.

Fruen.

Men hvad er dette? Du er heller ikke saa lykkelig, som vi haabede, du nu maatte være. Min Ven, betro dig til os, som nu ere dine Forældre.

Axel.

Jeg har længe tænkt det, men jeg har savnet Mod.

Fruen.

Hvorfor? Ere vi ikke gode mod Dig?

Axel.

I ere altfor gode.

Amtmanden.

Hvad skal det sige?

Axel.

At jeg har det altfor godt her, at det øver ikke mine Kræfter, tilfredsstillter ikke min Trang til Virksomhed, til Kamp, – ikke min Ærgjerrighed.

Amtmanden.

Ikke det. Hvad vil da du?

Axel.

Jeg vil arbejde for mig selv, skyldte mig selv min Stilling i Samfundet, jeg vil blive til Noget.

Amtmanden.

Saa. – Griller! (*gaar mod Døren*).

Fruen.

Men som vi skulle tage os af: han er jo nu vort Barns Mand. Hvad ønsker du at blive, min Ven? Storthingsmand?

Axel.

Nej; men min Onkel, som har omtrent den største Sagførerforretning i Landet, har for længere Tid siden tilbudt mig at overtage den.

Fruen.

Den kan du jo ikke styre herifra, Axel?

Amtmanden (*ved Døren*).

Griller, Griller! – Kom og spis! (*vil gaa*).

Fruen (*til Axel*).

Ikke sandt, du kan ikke styre den herifra?

Axel.

Nej; men jeg kan flytte til Byen.

Alle.

Flytte til Byen? (*Pause, Amtmanden kommer tilbage*).

Amtmanden.

Det er jo endnu mere umuligt.

Fruen.

Men her maa være Noget under. Er der Et eller Andet, som trykker dig? (*sagtere*) Har du Gjeld?

Axel.

Tak, kjere Svigerforældre; den har I jo betalt for mig.

Fruen.

Hvad er det da, Axel? Du er saa underlig i den senere Tid, – hvad er det, bedste Ven?

Amtmanden.

Griller, saadanne som komme fra Maven. Du kan huske, sidst jeg spiste Hummer. – Kom ind og tag dig et Glas Sherry, saa er det glemt.

Axel.

Nej, det er ikke glemt. Det kommer igjen og bestandig stærkere. Jeg maa have Arbejde for min Aand, Maal for min Længsel; jeg kjeder mig.

Fruen.

To Dage efter Brylluppet!

Amtmanden.

Saa tag fat, for Pokker! Hvad er iveness? Vil du drive op en af mine Gaarde? Vil du gjøre Anlæg? Vil du – nu ja, hvad du vil! Jeg ser gjerne, du har Planer, og Penge skal du faa, – blot gjør ingen Spektakel.

Axel.

Men da vil jeg skylde dig Alt og føle Afhængighed.

Amtmanden.

Du vil hellere skylde din Onkel?

Axel.

Han giver mig Intet. Jeg maa kjøbe det.

Amtmanden.

Saa? – Med hvad?

Axel.

Med mit Arbejde og med – ja, du vil dog laane mig lidt?

Amtmanden.

Ikke en Skilling.

Axel.

Men hvorfor?

Amtmanden.

Det skal jeg sige dig: fordi min Svigersøn er min Svigersøn og ikke en spekulerende Sagfører, der sidder for aabne Døre og byder sig frem med Skildt paa.

Axel.

Er Sagførerstanden uhæderlig?

Amtmanden.

Det er den ikke. Men *du* er optagen i en af Landets ældste og rigeste Familier, hvis Fortid du pligter at ære, og i denne Familie har Fa'r efter Søn i umindelige Tider været Ejendomsbesiddere, ikke Embedssøgere, ikke Lykkejægere. De hæderlige Embeder, jeg har havt, ere mig alle tilbudte, ikke forlangte, og heller ikke du skal sjakkre med din Examen eller dine Talenter, men sidde rolig her; saa tilbyder man dig Mere, end du ønsker.

Fruen.

Men, kjere Ven, ophids dig ikke! Du bliver saa daarlig bagefter. Lad os faa dette ordnet uden Strid. Axel, han taaler ikke Anstrengelse, vær dog fornuftig. Laura, hent din Fader et Glas Vand. Min Ven, kom, lad os gaa tilbage til Spisestuen.

Amtmanden.

Tak, jeg har ikke mere nogen Appetit.

Fruen.

Der kan du se. Axel, Axel!

Laura.

Fy, Axel!

Fruen.

Sæt dig, min Ven, sæt dig! Gud, hvor du er hed!

Amtmanden.

Her er ogsaa saa varmt.

Fruen.

Det er Kakkellovnen. Mathilde, sluk! sluk!

Laura *(til Axel)*.

Ja, du er en god En, du!

Amtmanden.

Sæt – sæt Stolene tilrette! *(det sker)*. Og Bordet! *(det sker)*. Nu er det bedre.

Fruen.

Der kan saa let forefalde Noget, naar en Fremmed kommer ind.

Amtmanden.

Men dette? – Jeg er aldrig før bleven modsagt.

Fruen.

Det sker en Gang og saa aldrig mere! Han vil snart lære, hvem du er, og hvad han skylder dig.

Amtmanden.

Og den første Gang ... af min Svingersøn.

Fruen.

Han vil ogsaa angre det, saalænge du lever, og naar du er død, aldrig faa Ro. Vi maa haabe, at den kjerlige Omgang i vort Hus vil forbedre ham. – Axel er ogsaa i den senere Tid som forhexet.

Laura.

Ja, ikke sandt?

Fruen.

Gud, Laura, har ogsaa du –?

Laura.

Nej, jeg Intet.

Fruen.

Laura, vil du skjule Noget?

Amtmanden.

For os? (*rejser sig*). Er det kommet saa vidt?

Laura.

Jeg forsikrer, kjere Forældre, det er Ingenting, det er bare –

Begge.

Det er bare –?

Laura.

Nej, nej, det er Ingenting, – men I forskrækker mig saa.

Begge.

Hun græder!

Mathilde (*frem*).

Hun græder!

Amtmanden.

Min Herre, hvorfor græder hun?

Laura.

Men Fa'r, Fa'r, se paa mig, jeg græder ikke det mindste.

Fruen og Mathilde.

Jo, Laura græder!

Axel.

Ja, – og vil græde hver Dag, indtil her sker en Forandring! *(Pause, hvori Alle se paa ham)*. Nuvel, da saameget er sagt, kan Resten siges: Vort Giftermaal er ikke lykkeligt; thi det savner den allerførste Betingelse.

Fruen.

Retfærdige Gud, hvad er det, han siger?

Amtmanden.

Fat dig, lad mig; hvad mener du?

Axel.

Laura elsker mig ikke –

Laura.

– Ja, det siger han!

Axel.

Hun ved ikke engang, hvad det er at elske, og vil i sine Forældres Hus aldrig faa det at vide.

Amtmanden og Fruen.

Hvorfor?

Axel.

Fordi Laura kun lever for sine Forældre; mig har hun som en ældre Broder, der skal hjælpe hende at elske dem.

Fruen.

Er *det* dig saa imod?

Axel.

Nej, nej, jeg er Eder hengiven og taknemmelig, jeg er stolt af at være Eders Søn; men jeg bliver det kun gennem hende, og hun har endnu ikke optaget mig. Jeg kan flytte fra eller til, som jeg selv lyster; *hun* staar fast her. Laura giver mig ingen Vilje, neppe et Ønske, ja, ikke engang et Kjertegn, som hun ikke først har delt i tre Dele, og hvoraf jeg faar min Trediedel – faar den sidst eller slet ikke.

Fruen.

Du er skinsyg, – og paa os!

Amtmanden.

Han er skinsyg!

Laura.

Ja, det er han, Mo'r.

Amtmanden.

En fix Ide, Axel, en latterlig Ide. Du maa ikke lade Folk høre det.

Axel.

Nej, den er hverken fix eller latterlig; den indeslutter Sundheden og Sandheden i vort Forhold, og den fortærer mit Sind, saa jeg plager hende, forarger Eder, bliver ledig, tom, harm –

Amtmanden.

Saa er det jo en Sygdom.

Axel.

Ja, men *I* ere dens Aarsag.

Begge.

Vi?

Amtmanden.

Vær dog lidt –

Axel.

I lader hende behandle mig som den største af alle de Dukker, I har givet hende; I har ikke Raad til at afstaa mere Kjerlighed end den, hun kan give til en Dukke.

Amtmanden.

Tal anstændig, tag de tilbørlige Hensyn –

Axel.

Om Forladelse, kjere Forældre, hvis jeg ikke gør det. Jeg mener: et Barn kan ikke være en Hustru, og sammen med Eder vil hun stedse kun være et Barn.

Fruen.

Men, Axel, var det ikke os, som sagde dig, at hun bare var et Barn, –

Amtmanden.

– Vi advarede dig, vi bad dig vente et Par Aar –

Fruen.

Fordi vi ikke kunde se, at hun elskede dig endnu.

Amtmanden.

Men da svarede du, at det var netop Barnet i hende, du elskede.

Fruen.

Netop Barnets Uskyld og Enfold; du blev renere i hendes Nærhed, ja følte dig undertiden som i Kirke. Og det forstode vi Forældre; thi vi havde selv følt det.

Amtmanden.

Da fattede vi Tillid til dig, min Søn.

Fruen.

Kan du huske den Morgen, medens hun sov, da du sagde, at hendes Liv var en Drøm, som det var Synd at forstyrre?

Amtmanden.

– Sagde, at blot du *tænkte* paa hende, gik du uvilkaarlig sagtere som for ikke at vække hende.

Fruen.

Hele Livet var blevet dig som en Morgen, hvorpaa man er staaet tidlig op. Du var saa glad, havde saadant Mod og havde faaet Lyst til Alting.

Axel.

Det er sandt, hendes Barnlighed lyste Fred over mig, hendes stille Uskyld dæmpede. Det er sandt, jeg følte en liflig, dejlig Morgen over mine Kræfter.

Amtmanden.

Og nu er du utaalmodig over, at hun *er* et Barn.

Axel.

Ja, ja! Da jeg vilde føre hende til Altaret, var det maaske blot mit bedre Jeg, mine gode Forsætter, jeg vilde give Haanden. Hun var for mig, hvad Madonna er for den gode Katholik; men nu er hun bleven mere. Afstanden er borte: jeg kan ikke blot beundre, jeg maa elske, ikke blot knæle, men omfavne. Hendes Blik har samme Finhed, samme Uskyld, men jeg kan ikke mere sidde timevis og se derpaa; nu maa det sænke sig i mit med alt, hvad det ejer. Hendes Haand, Arm, Mund er den samme, men Haanden maa ligge i mit Haar, Armen om min Hals, Munden til min, hendes Tanke maa omfavne min og som Herrens Sol være over mig overalt. Hun var mig et Symbol, men det er blevet til Kjød og Blod. Jeg tog hende op i min Tanke som et Barn; under den daglige Beskuelse er hun voxet ud til en Kvinde, som undselig og uvidende bøjer sig fra mig, men som jeg maa besidde.

Laura (*iler til ham*).

Fruen.

Han elsker vort Barn!

Amtmanden.

Han elsker hende. (*De Gamle omfavne hinanden*). Men hvad er det saa videre? Alting i Orden! – Et Glas Sherry, kom!

Axel.

Nej, det er ikke i Orden. Jeg kan faa hendes Tak i en glad Stund, men ikke hendes Hjerte. Thi hvad jeg elsker, elsker ikke hun, hvad jeg vil, vil ikke hun, ja, om det saa blot er at tage paa Bal, saa er det hende ingen Glæde, naar ikke Moderen kan tage med.

Fruen.

Herregud, ikke Andet!

Laura.

Nej, Mo'r, det er ikke Andet. Det er dette Bal!

Amtmanden.

Men saa tag paa Bal! I ere jo lige tossede begge to. Kom nu ind!

Axel.

Ballet, det er ikke Ballet; jeg bryder mig ikke om Ballet.

Laura.

Nej, saadan er det, Mo'r. Naar han faar det, han vil, saa er det slet ikke det, men noget rent Andet. Jeg forstaar ikke, hvad det er.

Axel.

Nej, for det er ikke den enkelte Ting, men det hele Forhold med sin Lydighed, sin Hengivelse i det Store som i det Smaa, med sin Virkelighed som med sine liflige Tegn, kort det er Kjerligheden, jeg savner, og den har hun ikke, og den faar hun ikke, – saalænge hun er hjemme!

(*Pause*).

Fruen (*langsomt*).

Saalænge hun er hjemme?

Amtmanden (*nærmere med lidt Bæven*).

Hvad mener du dermed?

Axel.

Først naar Laura ikke længer kan hælde sig til sine Forældre, er der Mulighed for, at hun vil hælde sig til mig.

Fruen (*lyttende*).

Han mener?

Amtmanden (*ligesaa*).

Jeg forstaar ikke –?

Axel.

Forat blive mere end en god Datter, forat blive en god Hustru, – maa Laura bort.

Fruen.

Laura bort?

Amtmanden.

Vort Barn?

Laura (*til Moderen*).

Mo'r!

Axel.

Det var Synd mod hende, jeg saa inderlig elsker, Synd mod mig selv og Synd mod Eder, der ere i saa god Tro, hvis ikke jeg, som har Magten, nu ogsaa tog Kraft til at bruge den. Her lever Laura blot for Eder; naar I dø, er alt Livet dødt for hende, men *det* er ikke Guds Bestemmelse, det er ikke, hvad hun lovede for Hans Altar, og det er ikke, hvad jeg vil finde mig i. At fortsætte, hvad der er unaturligt, hvad der er Synd, gjør os Alle ulykkelige; derfor skal Laura følge mig! (*Fruen frem, Laura til Mathilde*).

Amtmanden.

Du kan ikke mene, hvad du siger.

Axel.

Det er mit inderligste Alvor, og Ingen faar mig mere derfra.

Fruen.

Saa se Herren i Naade til os! *(Pause)*.

Amtmanden.

Du ved, Axel, at Gud gav os fem Børn, men du ved ogsaa, at han tog de fire tilbage. Laura er nu vort eneste Barn, vor eneste Glæde.

Fruen.

Vi taale ikke at miste hende, Axel! Hun har ikke forladt os en eneste Dag, siden hun blev født; hun er vor Smertes forkjelede Barn; de Døde vilde have hende, saa maatte vi jo holde fast.

Amtmanden.

Axel, du er ikke ond, du er ikke kommen iblandt os for at gjøre alle os her ulykkelige.

Axel.

Dersom jeg nu gav efter, vilde dette bryde op igjen hver fjortende Dag, og det kunde Ingen af os holde ud. Derfor, velsignede Forældre, vær nu istand til et Offer: lad det være endt med en Gang, – og Laura flytter om otte Dage med mig til Byen.

Amtmanden.

Retfærdige Gud, – det er umuligt!

Fruen.

Du har ikke Hjerte til det: se paa hende og sig det en Gang til! *(han vender sig bort)*. Nej, jeg vidste, at du ikke kunde. Du kan heller ikke lønne os saaledes. *(til Amtmanden)*. Men saa tal til ham, du! Sig ham Sandheden, sæt ham tilrette, fordi han bryder ind med Ondt i en god og kjerlig Familie.

Amtmanden.

Her har i dette Hus, saa langt tilbage som jeg kan mindes, aldrig været sagt et haardt Ord. Dette er mig som en ond Drøm, jeg arbejder for at blive vaagen, men kan ikke! *(Pause)*. Da vi gave ... Dem vor Datter, Hr. Hargaut, gjorde vi ingen Betingelse. Vi førte Dem til en lykkelig Familie, til en rig Stilling,

en betydelig Fremtid, og vi ventede til Gjengjeld lidt Kjerlighed, ... lidt Taknemmelighed, ... idetmindste lidt Hensyn. Men De bærer Dem ad som en ... en ... Fremmed, der tages ind til Gjestfrihed og Pleje, ... men om Morgenen er borte med Husets bedste Smykke, ... som en uskjønsom, grusom –! O, vi have betroet vort Barn, det kjerligste, blødeste Barn, vort eneste Barn til ... en Mand uden Hjerte! Vi vare to lykkelige, rige Forældre, som Alle misundte, og vi ere to bestjaalne Stakler, der krybe sammen i en fattig Skuffelse som i en Krog. *(Han sætter sig).*

Fruen.

Og saaledes kan du handle mod denne Mand, som har givet dig Alt! Hvad svarer du ham?

Axel.

Mit Hjerte bløder ved dette. Havde jeg tænkt det saa tungt, var jeg vist aldrig begyndt; men standser det halvfuldført, bliver det aldrig mere godt imellem os, det føler jeg, og har vi nu Alle taget Lidelsen af det, lad os da ogsaa fuldføre det!

Amtmanden.

O, vi godtroende Mennesker!

Fruen.

Kan du da ikke give os nogen Frist til rolig Eftertanke. Dette er at rive itu.

Axel.

Smerten vilde forlænges, og I ende med at hade mig. Nej, *nu* maa det ske og hurtigt, eller det sker aldrig.

Fruen.

Herre Jesus! *(sætter sig).*

Amtmanden.

Axel! Hør os nu! ... Det er jo muligt, du har Ret ... men derfor beder jeg, ... jeg har aldrig før bedet Nogen om Noget, ... men nu beder jeg dig: vær barmhjertig! Jeg er en gammel Mand, jeg taaler det ikke, – og hun endnu mindre. *(viser mod sin Kone).*

Axel.

O, jeg er ikke haard; men jeg maa prøve at være standhaftig. Taber jeg nu, taber jeg hende for hele

Livet, det føler jeg; derfor *skal* hun følge!

Fruen (*springer op*).

Nej, hun *skal* ikke! Elsker du hende, som du siger, Hykler, da bliver du, hvor hun er, – og *her* bliver hun!

Laura (*som har staaet hos Mathilde, mod hende*).

Ja, til min Dødsdag!

Amtmanden (*rejser sig*).

Nej! Guds Lov forandre vi ikke. Der staar skrevet: «Manden skal forlade Fader og Moder og blive hos sin Hustru,» – og da maa hun ogsaa blive hos ham. – Laura rejser, naar han vil.

Laura (*mod ham*).

Fa'r, kan du, er du istand til –?

Amtmanden.

Nej, jeg er ikke istand til det mit Barn; men jeg gjør det alligevel, fordi det er Ret. – Ak, Laura!
(*omfavner hende, Fruen slutter sig til*).

Mathilde (*mod Axel*).

De er en Jesuit! – Uden Hensyn, uden Skaansel træder De Hjerter ned som Græsstraa paa den Vej, De vil frem. Men dette skal dog ikke gaa let; thi vel er hun et Barn, – men jeg følger hende! Dem kjender jeg ikke, Dem tror jeg ikke; (*med knyttet Haand*) men over hende skal jeg vaage!

(*Teppet falder*).

ANDEN AKT

Et Aar senere og hos Axel. Værelset dekoreret som hint i første Akt, næsten til Nøjagtighed. To store Portrætter, et af Amtmanden og et af Fruen, meget vel trufne, hænge midt imod Tilskuerne.

Første Scene

Laura (ved Bordet). **Mathilde** (paa Sofaen tilhøjre).

Mathilde (læser højt af en Bog).

«'Nej,' lød det bestemte Svar. Skylden *var* hans; men nu er den bleven hendes. Han løsrev hende fra Forældre, Barndomshjem og Vaner og gjorde det voldsomt; men siden har han søgt efter hendes Tilgivelse saa vedholdende, efter hendes Kjerlighed saa ydmygt, at der skal et forkjelet Barns hele Stivsind til for at kunne modstaa. Ligesom *han* før ikke vilde tage noget Hensyn uden sin Kjerlighed, saaledes vil *hun* nu intet tage uden sin Selvkjerlighed; men hun er saa meget dadelværdigere end han, som hendes Bevæggrunde er slettere end hans. Hun er som det Barn, der vækkes for tidlig om Morgen; det slaar og sparker endog til den, som kun kommer for at kjele.»

Laura.

Men Mathilde! staar dette der?

Mathilde.

Javist staar det.

Laura.

Saadan som du nu læser det?

Mathilde.

Se selv!

Laura (tager Bogen og ser, lægger den fra sig).

Det er næsten vor egen Historie, – retfærdige Himmel, hvem har skrevet det?

Mathilde.

Tilfældet –

Laura.

Nej, et ondt Øie har engang set noget Lignende, et ufølsomt Sind, istand til at haane Forældres Kjerlighed; – det maa være En, som selv er slet og har havt slette Forældre!

Mathilde.

Gud, Laura, hvor du tager paavej –!

Laura.

Ja, det oprører mig, dette Smædeskrift paa al Tro skab i Verden. Hvad er Troskab, naar et Barn ikke skal være tro mod sine Forældre?

Mathilde.

Men det læste jeg netop for dig. (*læser igjen*). «Troskaben flytter Gjenstand med os selv. Barnet er tro mod sine Forældre, men den Gifte mod sin Udvalgte, den Gamle mod sine Børn –»

Laura.

Læs ikke mere, jeg vil ikke høre mere. Det fornærmer mig i hele sin Tankegang. (*Efter en Pause*). Hvilken slet Bog! (*ligegyldig*). Hvordan gaar det dem tilsidst?

Mathilde (*ligesaa*).

Hvem?

Laura.

Dem – i den nye Roman.

Mathilde (*bestandig ligegyldig*).

Ikke godt. (*Pause*).

Laura (*ser op*).

Hvem af dem gaar det ikke godt?

Mathilde.

Hvem tror du?

Laura (*syr igjen*).

Sagtens hende; – thi hun *er* jo allerede ulykkelig.

Mathilde.

Du gjettede rigtig. Hun bliver forelsket.

Laura *(forundret).*

Hun bliver forelsket?

Mathilde.

Ja; der kommer en Tid, hvori enhver Kvinde vaagner for Kjerlighed. Og da hun ikke kan elske sin Mand, elsker hun i Tidens Fylde en Anden.

Laura *(forfærdet).*

En Anden!

Mathilde.

Ja. *(Pause).*

Laura.

Det er afskyligt! *(syr, læner derefter Haanden paa Bordet, syr igjen).* Hvordan gaar det saa ham?

Mathilde.

Han bliver syg, meget syg. – Da er der En, som finder ham og trøster ham, – en Kvinde.

Laura *(ser op).*

Hvad vil det sige?

Mathilde.

Hans Sjæl er som et tomt Sted; en egen Duft af Vemod og Længsel er derover. Lidt efter lidt er hun Trøsterinden – flyttet derind, og saa kommer en Dag, hvorpaa han siger, at han er lykkelig. *(Pause).*

Laura *(stille).*

Hvem er hun?

Mathilde.

En af disse forsagende Naturer, som kunne lade sig nøje med Kjerlighedens Efterslet.

Laura *(efter en Pause, hvori hun stivt har betragtet Mathilde).*

Kunde *du* det?

Mathilde.

Nej! – Den første eller ingen!

Laura.

Men hun?

Mathilde.

Konen?

Laura.

Ja. Hvordan gaar det hende?

Mathilde.

Strax hun føler, at Manden gribes af en anden Kjerlighed, vender hun sig mod ham med al sin Magt; men da er det blevet for silde.

Laura *(sidder hensunken, rejser sig derpaa hurtigt og gaar til et lidet Sybord, som staar ved Enden af Sofaen tilvenstre, lukker det op, søger, tænker sig om, søger atter).*

Mathilde.

Hvad søger du?

Laura.

Det er et Portræt.

Mathilde.

Axels.

Laura.

Nej; – men hvor er det bleven af?

Mathilde.

Du husker, at du en Dag tog det op: du vilde ikke have det, sagde du. Saa gjemte jeg det.

Laura.

Du?

Mathilde.

Ja, – til *du* spurgte efter det. *(rejses sig, lukker sit lille Sybord op, som staar ved Sofaen tilhøjre). Her er det. (giver hende det).*

Laura.

Saa du har det! *(lægger det ned uden at se paa det og skyder Skuffen til, gaar et Par Skridt, kommer tilbage, drejer Nøglen om og tager den til sig. Standser bag Bordet).* Har Axel læst den nye Roman?

Mathilde.

Jeg ved ikke. Skal jeg give ham den?

Laura.

Som du vil. Du har maaske Lyst til at læse den højt for ham. *(En Pige kommer med et Brev, Laura tager det, Pigen gaar igjen).* Fra mine Forældre! *(kysser det med Rørelse).* De Eneste, som holde af mig! *(gaar hurtigt).*

Anden Scene

Mathilde. *Axel (fra Hovedindgangen).*

Axel.

Altid flygter hun, naar jeg kommer!

Mathilde *(rejser sig).*

Denne Gang var det dog tilfældigt. *(ser paa ham).* Hvor De er bleg?

Axel *(alvorlig).*

Jeg er lidt bevæget. – Har De læst den nye Roman?

Mathilde *(putter Bogen i Lommen).*

Hvilken Roman?

Axel.

«De Nygifte», – en ganske liden Bog.

Mathilde.

Aa; – jeg er just ifærd med den.

Axel *(ivrig).*

Laura ogsaa? Læser Laura den?

Mathilde.

Hun siger, den er slet.

Axel.

Nej, men forunderlig er den. Den forfærder mig, som at komme ind i sit eget Værelse og se sig selv sidde der. Den har fat lige ned i det, som ligger utænkt i min Sjæl.

Mathilde.

Det har enhver god Bog.

Axel.

Det vil gaa mig som i denne Bog; alle Forudsætninger ere der, jeg har kun ikke kjendt dem selv.

Mathilde.

Jeg har hørt, men blot om unge Medicinere, at de føle alle de Sygdomme, hvorom de læse.

Axel.

O, dette er mere end Indbildning! Mine Fristelser komme gaaende lyslevende mod mig. Tankerne stige saa naturlig op af det, der sker, som Røgen af sin Ild; – og disse Tanker (*med et Blik paa Mathilde*) føre langt.

Mathilde.

Saavidt jeg kan se, lærer Bogen kun at tage noget Hensyn overfor en Kvinde, helst naar hun er ung.

Axel.

Det er sandt. Men hør mig: En Ungkarl, opdragen blandt Studenter, kan umulig have alle disse Hensyn færdige, som en Kvindes Væsen kræver. Han giftes ikke paa en Dag, men efterhaanden; han flytter ikke strax sine Vaner ned af en Sofa eller sine Pligter ind i silkespundne Forhold. Den første Kjerligheds Inspiration giver Begavelsen, men denne maa staa i Lære. Ak, jeg saa ikke, hvad jeg havde forsømt, før hun stod skræmt og langt borte. Men hvad har jeg siden ikke gjort for at fange hende? Nærmet mig med sagte Gang, fra alle Sider, lokkende, med Gaver, med Anger; men De ser selv: hun flygter altid dybere ind. Mine Tanker, spændte af Længsel og Opfindsomhed, stimle efter, Kjerligheden voxer, – men undertiden afløses den rigtignok af et Savn saa uhyre, at hele Livet vil forgaa deri. Da trænger jeg til at klamre mig fast, – o, Mathilde, De har været mig meget i denne Tid! (*nærmer sig*).

Mathilde (*rejser sig*).

Ja, der hænder Adskilligt i et Aar, som man ikke tænkte sig, da man begyndte det.

Axel (*sætter sig*).

Gud, hvilket Aar! Jeg tør ikke leve et saadant til; – denne Bog har gjort mig ræd!

Mathilde (*afsides*).

Det er jo godt.

Axel (*rejser sig op igjen*).

Desuden: det Arbejde, jeg har, for at holde Alt her, saadan som hun er vant til, bliver mig for stort, Mathilde! I Længden kan det ikke gaa! Havde jeg endda den Løn, som den simpleste Arbejdsmand, at hun takkede mig – om bare i et Smil; men naar jeg har rejst ugevis omkring og slidt ondt i disse aabne Baade om Vinterdage, faar jeg saa en Hilsen ved min Hjemkomst? Ved hun af, naar jeg sidder Nætterne oppe, for hvem jeg gjør det? Har hun blot lagt Mærke til det, – eller til dette Hus, at det med stor Bekostning er indrettet som hendes Forældres? Nej, hun tager Alt, som det saa skal være, – og hvis Nogen sagde hende: «Dette gjør han for din Skyld,» saa vilde hun svare: «Det behøvede han ikke; jeg havde det Altsammen hjemme.»

Mathilde.

Ja, nu maa der komme et Vendepunkt.

Axel.

Hvad mener De dermed?

Mathilde.

Intet Bestemt, – der er hun!

Axel.

Er der Noget hændt? Hun kommer saa hurtigt?

Tredje Scene

Mathilde. Axel. Laura (*med et aabent Brev*).

Laura (*sagte til Mathilde*).

Mine Forældre føle det saa tomt derhjemme, de ville til Udlandet, til Italien, men, de komme hid, Mathilde, før de forlade Landet!

Mathilde.

De komme hid? – Naar?

Laura.

Nu strax! Jeg lagde ikke Mærke dertil: Brevet er skrevet fra næste Station, de ville overraske os, de ere her om et Øjeblik! Gud i Himlene, hvad skulle vi gjøre?

Mathilde (*hurtigt*).

Sig det til Axel.

Laura.

Ja, gjør det!

Mathilde.

Nej, det maa du!

Laura (*forskrækket*).

Jeg?

Mathilde (*til Axel*).

Laura har Noget, hun vil sige Dem.

Laura.

Mathilde!

Axel.

Det vilde være første Gang.

Laura.

O, sig det, du!

(Mathilde tier og gaar bort).

Axel *(nærmere).*

Hvad er det?

Laura *(bange).*

Mine Forældre komme.

Axel.

Hid?

Laura.

Ja.

Axel.

Naar? Idag?

Laura.

Nu. Ret strax.

Axel.

Og det har Ingen sagt mig? *(tager sin Hat og gaar).*

Laura *(ræd).*

Axel!

Axel.

Det er vist ikke for at finde mig, at de komme.

Laura.

Men du maa ikke gaa!

Mathilde.

Nej, De maa ikke!

Axel.

Tage de da ikke ind her?

Laura.

Jo, jeg har tænkt, hvis du vil, – i dine Værelser.

Axel.

Saa er det jo, som det skal være: jeg flytter ud, og de tage min Plads.

Mathilde.

Tag De mit Værelse, og jeg flytter sammen med Laura. Det skal jeg med Lethed ordne! (*gaar ud*).

Axel.

Hvorfor saa mange Omsvøb? At du længes efter dem er saa naturligt, og at jeg tager bort, naar de komme, er ligesaa naturligt; kun skulde du have forberedt det lidt lemfældig. Thi jeg maa jo tro, at de nu komme for at tage dig med, – og om det koster dig Intet at faa gjort en Ende paa dette, saa maa du jo vide, at mig koster det!

Laura.

Jeg vidste ikke, at de kom, før i dette Øieblik.

Axel.

Nej, men dine Breve har kaldt dem hid, dine Klager –

Laura.

Jeg har ikke klaget.

Axel.

Du har blot sagt dem, hvorledes her stod til.

Laura.

Nej aldrig!

(Pause).

Axel *(forundret).*

Hvad har du da skrevet til dem i hele dette Aar, – et Brev hver Dag?

Laura.

Jeg har sagt dem, at her stod godt til.

Axel.

Er det muligt? Hele Tiden? Laura! Tør jeg tro det? Saameget Hensyn *(nærmere)*. O, saa er der dog endnu –!

Laura *(ræd).*

Jeg gjorde det af Hensyn til mine Forældre.

Axel *(koldt).*

Til dine Forældre? Saa gjør det mig ondt for dem; thi de ville snart se, hvorledes vi har det.

Laura.

De blive her blot et Par Dage; de skulle til Udlandet.

Axel.

Til Udlandet? – Saa skal vel Nogen følge dem? – *Du* kanske?

Laura.

Du kan vel ikke?

Axel.

Nej. – Du rejser altsaa dog fra mig, Laura. – Jeg bliver alene her med Mathilde; – det er næsten som i Bogen.

Laura.

Med Mathilde? – Ja, – kanske Mathilde kunde følge dem?

Axel.

Hun kan jo ikke undværes her, – saalænge det staar som nu.

Laura.

Du vil maaske hellere, at jeg –?

Axel.

Du behøver jo ikke at spørge mig om Noget. Du rejser, hvis du vil.

Laura.

Ja, *jeg* kan undværes. – Imidlertid tror jeg nok, at jeg bliver!

Axel.

Du bliver – hos mig?

Laura.

Ja.

Axel (*glad, nærmere*).

Det er dog ikke af Hensyn til dine Forældre?

Laura.

Nej, det er det ikke!

(Han fjerner sig forundret).

Fjerde Scene

De Forrige. **Mathilde.**

Mathilde.

Nu er Alt i Orden. *(til Axel).* De bliver altsaa?

Axel *(ser paa Laura).*

Jeg ved ikke. – Dersom jeg rejser bort de faa Dage, vil det vist gaa bedre.

Mathilde *(træder frem).*

Godt. Saa rejser ogsaa jeg!

Laura.

Du?

Axel.

De?

Mathilde.

Ja, i det, som da sker, vil jeg ingen Del have.

(Pause).

Axel.

Hvad tror De da vil ske?

Mathilde.

Lad det være usagt, – saalænge det er usket.

(Pause).

Axel.

Nu tænker De for haardt om Deres Veninde.

Laura *(rolig)*.

Mathilde er ikke min Veninde.

Axel.

Er Mathilde ikke din –?

Laura *(som før)*.

Den, som bestandig skuffer, er ingen Veninde.

Axel.

Har Mathilde skuffet Nogen? Du er uretfærdig!

Laura *(altid rolig)*.

Er jeg det? Mathilde er Skyld i, at jeg nu er ulykkelig.

Axel.

Men, Laura!

Laura.

Kjere, forsvar hende du, hvis du har Trang dertil; men lad mig faa Lov til at sige ligefrem, at Mathilde har ført mig, fra jeg var et troskyldigt Barn, og ind i alt det, hvori jeg nu lider! Uden hende var jeg idag ikke gift og heller ikke borte fra mine Forældre. Hun fulgte mig hid, ikke forat hjælpe mig, som hun sagde; men forat udspeide mig videre, stille, hemmeligt, som det er hendes Vis, og siden bruge, hvad hun har fundet. Men dig tjener hun; thi dig – nej, jeg vil ikke sige det! *(med stigende Heflighed)*. Men sammensværg Eder, I, og prøv saa, om jeg længere er noget Barn! Det Træ, som I har flyttet med oprevne Rødder, giver ikke Frugt det første Aar, hvormeget I saa ryste! Lad det kun gaa som i den Roman, hun har saamegen Glæde af at læse højt for mig; – men den Dag jeg tigger om Kjerlighed, skal I ikke leve! Og saa maa mine Forældre komme og se Alt, Alt, det er mig nu netop en Trang! Thi jeg vil ikke lade mig lede, jeg vil ikke lade mig skuffe, – jeg vil ikke! *(staar et Øjeblik ganske stille, brister saa i heftig Graad og løber ud)*.

Femte Scene

Axel *(efter en Pause).*

Hvad er dette?

Mathilde.

Hun hader mig.

Axel *(forbauset).*

Naar er det kommet?

Mathilde.

Lidt efter lidt. Ser De det først nu?

Axel *(endnu mere).*

Har De da ikke længer hendes Fortrolighed?

Mathilde.

Ikke mere end De.

Axel.

Hun, som engang troede Alle –!

Mathilde.

Nu tror hun Ingen. *(Pause).*

Axel.

Og endnu forunderligere, – men, det er ikke til at tage Feil af: hun er skinsyg!

Mathilde.

Ja.

Axel.

– – Og paa Dem? – Noget saa ugrundet (*standser uvilkaarligt seende paa hende; Mathilde gaar til den anden Side*).

Mathilde.

De kan kun være glad over, at dette er kommet.

Axel.

Skinsygen – eller – hvad sagde De?

Mathilde.

Den har hjulpet hende. Nu er hun paavej til at elske Dem.

Axel.

Nu? –

Mathilde.

Kjerligheden kommer ofte saaledes, – helst hos den, der er gjort usikker.

Axel.

Og De skulde være Offer?

Mathilde.

Det er jeg vant til.

Axel (*nærmere, hurtigt*).

De maa selv have elsket, Mathilde?

Mathilde (*studser, siger derpaa*).

Det har jeg ogsaa.

Axel.

Ulykkeligt?

Mathilde.

Ikke lykkeligt; – men hvorfor tror De det?

Axel.

De, der have oplevet saadant, have mindre Egenkjerlighed end vi Andre og ere istand til Mere.

Mathilde.

Ja, – Kjerligheden er altid en Indvielse, om ikke altid til det Samme.

Axel.

Undertiden gjør den kun ulykkelig.

Mathilde.

Ja, Mennesker uden Indhold – og uden Stolthed!

Axel.

Jo mere jeg kjender Dem, desmindre. Hvad er det dog for en Mand, som *De* kan have elsket uden Gjenkjerlighed!

Mathilde (*dæmpet*).

En Mand, jeg nu er meget taknemmelig; thi det er ikke mit Kald at blive gift.

Axel.

Hvad er da Deres Kald?

Mathilde.

Et, man ikke gjerne taler om, før man ved, det er lykkedes. – Men uden ham havde jeg neppe opdaget det.

Axel.

Og nu er De rolig, – har ingen Længsel?

Mathilde (*heftigt som Alt følgende*).

Jo, den Længsel at rejse, langt, langt! At fylde min Sjæl med store Billeder, o, har De Godhed for mig –

Axel.

Mathilde, jeg har Mere: den varmeste Taknemmelighed, o, endnu Mere, jeg –

Mathilde (*afbrydende*).

Vel, saa forson Dem med Laura! Saa faar jeg følge hendes Forældre til Udlandet! ... O, kommer jeg nu ikke bort, langt bort, saa er der Noget i mig, som dør!

Axel.

Rejs, Mathilde, – De siger det, saa jeg tror Dem!

Mathilde.

Jeg rejser ikke, før I ere forsonede! Vi skulle dog ikke alle tre blive ulykkelige! ... Nej, jeg er det ikke; men jeg blev det, hvis I blev det, – og hvis jeg nu ikke fik rejse!

Axel.

Ak, hvad kan jeg gjøre dertil?

Mathilde (*hurtigt*).

Blive her forat tage godt mod de Gamle! Vær saa mod Laura, som om Intet var, og hun tier!

Axel.

Hvoraf tror De, at hun tier?

Mathilde.

Af alt, jeg har gjort derfor!

Axel.

De? –

Mathilde.

Ja, – nej – ja, det vil sige, ikke som De har villet, men ad Omveje –

Axel.

Ogsaa i den første Tid?

Mathilde.

Nej, ikke dengang, det er sandt. Men glem det; thi nu har jeg gjort det godt igjen! Jeg kjendte Dem ikke dengang, ... der var Grunde ...

Axel (*nærmere*).

Mathilde, jeg har faaet en forunderlig Godhed for Dem, det er, som om alt Det, der hist bliver forsmaaet, vil samles om Dem, og som om jeg nu først –

Mathilde.

Der er Vognen!

Axel.

Hvad skal jeg?

Mathilde.

Gaa ned og tage mod de Gamle! Skynd Dem! Se, Laura er alt dernede, o, lad hende ikke savne Dem i denne Stund! Saa, det var ret! (*han gaar*). Ja, det var ret: nu har jeg først rigtig vundet! (*ud*).

Sjette Scene

(Man hører Fruens og Amtmandens Stemmer udenfor, strax komme **Fruen** fulgt af **Laura**, derpaa **Amtmanden**, fulgt af **Axel** og **Mathilde**.)

Fruen.

Saa er jeg da hos dig, mit evig elskede Barn (*kysser hende*). O, det er ogsaa godt at være adskilte, for saa mødes vi igjen! (*kysser hende*). Hver eneste Dag dine dejlige Breve, – Tak! (*kysser hende atter*). O, du er den samme, ganske den samme, – kun lidt blegere; – men det skal du jo være. (*kysser hende*).

Axel (*til Amtmanden, som tager Frakken og flere Skjerf af*).

Skal jeg ikke –?

Amtmanden (*bukkende*).

Jeg takker, ... jeg kan godt selv!

Axel.

Maa jeg saa ikke bære det bort? (*vil tage Hat og Frakke m. m.*).

Amtmanden (*bukkende*).

Tusind Tak! ... Jeg skal nok selv! (*gaar med det*).

Fruen (*til Laura, sagte*).

Det kostede at faa Fa'r med, kan du tro. Han kan endnu ikke glemme –. Men vort Barn maatte vi dog se, før vi rejste, og rejse maatte vi, da det blev saa øde der hjemme.

Laura.

Gode Mo'r! (*hun og Mathilde hjælpe hende Tøjet af*).

Axel (*til Amtmanden, som er kommen ind igjen*).

Amtmanden har havt en god Rejse?

Amtmanden.

Særdeles behagelig.

Axel.

Ingen Forkjølelse?

Amtmanden.

Ingen egentlig, kun en let; – lidt Hævelse i Halsen, sent ude, stærkt Duggslag. – De befinder Dem vel?

Axel.

Tak, meget vel.

Amtmanden.

Det fornøjer mig særdeles.

Fruen *(til Amtmanden).*

Men ser du –?

Amtmanden.

Hvad, min Bedste?

Fruen.

Nej, ser du det ikke?

Amtmanden.

Nej, hvad er det?

Fruen.

Vi ere komne hjem igjen, Stuen er jo vor egen!

Amtmanden *(forundret).*

Jeg mener ogsaa –

Fruen.

Teppet, Betrækket, Møblerne, Alt indtil den Orden, hvori det staar! *(gaar over til Axel og tager hans Haand)*
Et mere rørende Bevis paa din Kjerlighed for hende kunde aldrig møde os! *(til Amtmanden)* Ikke sandt?

Amtmanden.

Ja, det maa jeg sige –

Fruen.

Og derom, Laura, har du ikke skrevet et eneste Ord?

Mathilde.

Ikke denne Stue alene, men hele Huset er, saavidt muligt, indrettet som Eders.

Fruen.

Hele Huset, er det muligt!

Amtmanden.

Det er den smukkeste Maade at gjøre sin unge Kone en Glæde paa, som jeg nogensinde har hørt Tale om!

Fruen.

Jeg er saa forundret over dig, mit Barn, at du ikke med et Ord har nævnt alt dette?

Amtmanden.

Nej, ikke med et Ord!

Fruen.

Har du da ikke set det?

Amtmanden.

Det, man daglig har for Øje, tror man, at Alle ved, – ikke sandt, min Lille? Det er gaaet saadan til?

Fruen.

Og det har Axel givet dig ved sit eget Arbejde! Du er vel stolt deraf?

Amtmanden (*klappende hende*).

Naturligvis er hun det; men Laura plejer jo aldrig at skildre sine Følelser, skjønt dette er noget saa

–

Fruen (*ler*).

Hendes Breve har i den senere Tid kun været optagne af Betragtninger over Kjerlighed.

Laura.

Mo'r! –

Fruen.

Nu, jeg skal Intet sige. Men du har en god Mand, Laura!

Laura.

Mo'r! –

Fruen (*dæmpet*).

Du har vist ham en eller anden Opmærksomhed igjen, givet ham Noget? Eller –

Amtmanden.

– Syet noget til ham, – hvad?

Axel (*da Mathilde har bragt Vin og skjenket i*).

Et Glas Vin til Velkomst, – Sherry, Amtmandens Yndlingsvin.

Fruen.

Det husker han!

(*De tage sine Glas*).

Axel.

Maa Laura og jeg nu faa Lov til at ønske Eder velkomne hos os! Maatte I nu finde Alt her, (*bevæget*) saadan som I ønske det; – jeg skal gjøre Mit dertil, ... og Laura vil vist ogsaa gjøre Sit.

Fruen.

Det vil hun! – Klink med ham! (*han rækker sit Glas imod hende, hun skjælver paa Haanden, saa Vinen spildes*). Du har skjenket for fuldt, mit Barn!

(*De klinker og drikke Alle*).

Amtmanden (*da der atter er iskjenket*).

Min Kone og jeg ... takke for denne Modtagelse. Vi kunde jo ikke rejse uden først at se til vort Barn, – til vore Børn. En god Veninde af Eder (*ser paa Mathilde*) raadede os til at komme uventet. Vi vilde det ikke strax, men ere nu glade ved, at det skete; thi nu – se vi bedst, at Lauras Breve vare sande. I har det godt, – og saa maa vi Gamle jo ogsaa have det godt – og lade være glemmt, hvad – hvad dog er blevet til det Bedste. – Hm hm. – Engang kunde vi ikke tænke os dette ... og derfor ikke skilles fra vort Barn; men nu kunne vi det trygt; – thi nu tror vi paa Dem, ... jeg tror paa dig, Axel, min Søn ... Gud velsigne dig! (*De trykke hinandens Hænder, Alle drikke*.)

Fruen.

Ved I, hvad jeg nu har Lyst til?

Alle.

Nej?

Fruen.

At Axel fortæller, hvorledes det gik til, da I bleve forsonede.

Laura.

Mo'r! –

Fruen.

Hvorfor er du undselig? Hvorfor har du aldrig villet fortælle det? Herregud, har vi Forældre nogen større Glæde end at høre, hvorledes vore Børn bleve lykkelige?

Amtmanden.

Det er en god Ide af Mo'r! Saa sætte vi os og høre paa. (*De sætte sig; Laura vil gaa*) Nej, kom nu og sæt dig hos Mo'r, Laura! Vi maa jo se paa dig, mens han fortæller. (*han drager hende ned til sig*).

Fruen.

Saa maa du ikke glemme Noget, Axel, kom med de første Tegn, den første Godhed, Laura viste dig.

Axel.

Ja, jeg skal fortælle, hvorledes det gik til.

Laura (*farer op*).

Men Axel –!

Axel.

Jeg fortsætter kun dine Breve, Laura.

Fruen.

Det er jo til Ære for dig, mit Barn! Hør nu stille paa ham og ret ham, hvor han glemmer Noget. (*Hun drages ned igjen*).

Axel.

Ja, kjere Forældre, I vide jo, at det ikke begyndte godt, –

Amtmanden.

Ak ja, – men gaa det forbi.

Axel.

Den store Uret, jeg havde gjort Laura, følte jeg, strax hun stod alene. Hun skalv, naar jeg nærmede mig, og snart skalv hun for Alle som for mig. Først blev jeg ydmyg som den Stærke, naar han har sejret, men siden bange; thi jeg havde været *for* stærk. Da indviede jeg min Kjerlighed til i Jakobs syv Arbejdsaar at tjene op, hvad jeg havde tabt i et Øjeblik. I ser dette Hus, – jeg jevnede det for hendes Fod; I ser, hvad her er, – jeg satte det for hendes Øje; af mine Nætters Arbejde, af den yderste Anstrengelse hentede jeg det frem, Stykke for Stykke, at hun ikke skulde støde sig paa noget Fremmed og Koldt, men bæres af det Kjendte og Elskde. Dette forstod hun, og Vaarens Fugle begyndte tidlig at flagre om Huset, og skjönt hun altid var flygtet, naar jeg kom, mærkede jeg hendes Tilstedeværelse i mine Stuer, ved mit Arbejdsbord, i hundrede kjere Smaating –

Laura (*skamfuld*).

O, det er ikke sandt!

Axel.

Tro hende ikke! Laura har et saa kjerligt Hjerte, – hun var gjort undselig af sin Frygt, men hun kunde ikke modstaa sine gode Indskydelser eller min ydmyge Troskab. Naar jeg vaagede i mit Værelse ved mit Arbejde for hende, vaagede hun i sit, i alle Fald troede jeg ofte at høre hendes Fodtrin; og naar jeg kom sent hjem fra haarde Rejser, sprang hun vel ikke imod mig, – det var ikke, fordi hun savnede en Hustrus Taknemmelighed, den har Laura! – men fordi hun ikke vilde røbe sin Glæde før paa Forsoningens store Dag.

Laura *(rejser sig).*

Amtmanden.

Men blev I da ikke strax forsonede?

Axel.

Ikke strax.

Fruen *(bange, dæmpet).*

Gud, det har Laura fortiet!

Axel.

Fordi hun elskede Eder og ikke unødigt vilde bedrøve Eder. Men hendes Taushed, ikke sandt, den røbede, at hun ventede paa mig; den var hendes Kjerligheds første Gave til mig? *(Laura sætter sig).* Siden kom flere; hun saa jo, at jeg ikke var ond, tværtom, hun saa, at hvad jeg havde syndet, havde jeg syndet af Kjerlighed, og Laura er jo selv kjerlig, hun kom mig derfor imøde lidt efter lidt, med Blidhed, i Stilhed; hun længtes til at blive en god Hustru. Saa var det en dejlig Formiddag, ja, som nu denne; – vi havde hver for sig læst en Bog, der fra det Fjerne talte truende ned i vort Forhold, og vi dreves sammen her af Angst. Da, med en Gang, fløj alle Døre og Vinduer op, det var Brev fra Eder, som kom, der blev varmt deraf i Stuen, – ja, som nu I sidde her, – Sommeren sang om Huset, – og da saa jeg paa hendes Øjne, at nu vilde alle Blomster aabne sig! Da knælte jeg for hende – som nu – og sagde: For vore Forældres Skyld, at de skulle have Glæde af os, for min Skyld, at jeg ikke længere skal straffes, og for din Skyld, at du atter skal kunne leve af dit fulde, gode Hjerte, lad os nu finde hverandre! – Og da svarte Laura –?

Laura *(kaster sig grædende til hans Bryst; Alle rejse sig).*

Fruen.

Det var dejligt, Børn!

Amtmanden.

Dejligt, som da vi selv vare unge og fandt hinanden! – Nej, som den Mand fortæller!

Fruen.

Ja, som om vi oplevede det nu!

Amtmanden.

Ikke sandt, – hvilken Begavelse!

Fruen *(sagte)*.

Han bliver noget Stort!

Amtmanden *(sagte)*.

– Noget Stort, – og i vor Familie.

Axel *(som har ført Laura frem i Forgrunden til Venstre)*.

Saa *det* svarte du, Laura!

Laura.

Du husker ikke Alt.

Fruen.

Er der Mere? Lad os høre Mere!

Axel.

Hvad sagde du saa?

Laura.

Jo, jeg sagde, at jeg blev holdt tilbage længe ... længe! Jeg saa nok, at du var glad i mig; men jeg var bange, at det var som i et Barn.

Axel.

Laura!

Laura.

Jeg er jo ikke saa klog som ... mange Andre, ... men et Barn er jeg ikke længer; thi nu elsker jeg dig!

Axel.

Jo, et Barn er du alligevel!

Amtmanden *(til Fruen).*

Men hvordan bliver det nu med vor Aftale. Vi skulde jo strax rejse videre?

Axel.

Nej, bliv nu nogle Dage! *(Laura gjør Tegn til ham).* Ikke?

Laura *(sagte).*

Nu vilde jeg, at vi skulde være alene.

Fruen.

Hvad siger du, Laura?

Laura.

Jeg? – Jeg siger, at jeg vilde bede Jer, naar I nu rejse, at tage Mathilde med.

Fruen.

Det er smukt af dig, Laura, at du husker paa Mathilde. Man siger ellers om Nygifte, at de ere Egoister.

Amtmanden.

Nej, det er Laura ikke!

Alle.

Nej, det er Laura ikke!

Laura.

Mathilde, (*sagte*) tilgiv mig! (*de omfavne hinanden; sagte*) Nu først forstaar jeg dig!

Mathilde.

Ikke ganske.

Laura.

Jo, uden dig havde jeg vist aldrig faaet Axel.

Mathilde.

Det er sandt.

Laura.

O, Mathilde, nu er jeg saa glad!

Mathilde.

Og jeg ønsker dig tillykke.

Axel (*idet han tager Lauras Arm*).

Nu kan De rejse, Mathilde!

Mathilde.

Ja! – og min næste Roman skal blive bedre.

Axel.

Deres –?

(*Teppet falder*).